

Одинаев Дилшоджон Шавкатович,
Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий
университети таянч докторанти

ҲУДУДЛАР ИҚТИСОДИЙ САЛОҲИЯТИНИ БАҲОЛАШНИНГ ХОРИЖ ТАЖРИБАСИ ВА УНДАН ЎЗБЕКИСТОНДА ФОЙДАЛАНИШ ИМКОНИЯТЛАРИ

УЎК: 338.001.36

ОДИНАЕВ Д.Ш. ҲУДУДЛАР ИҚТИСОДИЙ САЛОҲИЯТИНИ БАҲОЛАШНИНГ ХОРИЖ ТАЖРИБАСИ ВА УНДАН ЎЗБЕКИСТОНДА ФОЙДАЛАНИШ ИМКОНИЯТЛАРИ

Мақолада ҳудудлар иқтисодий салоҳиятини баҳолаш бўйича мавжуд турли ёндашувлар, хориж тажрибаси ва амалиёти тадқиқ этилган. Баҳолаш усуслари қиёсий таққосланган ва улардан Ўзбекистонда фойдаланиш имкониятлари ўрганилган.

Калит сўзлар: иқтисодий салоҳият, иқтисодий салоҳият индекси, иқтисодий салоҳиятни баҳолаш усуслари, баҳолаш омиллари, баҳолаш моделлари.

ОДИНАЕВ Д.Ш. ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ ОЦЕНКИ ЭКОНОМИЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА РЕГИОНОВ И ВОЗМОЖНОСТИ ЕГО ПРИМЕНЕНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ

В статье исследованы различные подходы, зарубежный опыт и практика оценки экономического потенциала регионов. Проведен сравнительный анализ методов оценки экономического потенциала и изучены возможности их использования в Узбекистане.

Ключевые слова: экономический потенциал, индекс экономического потенциала, методы оценки экономического потенциала, факторы оценки, модели оценки.

ODINAYEV D.SH. FOREIGN EXPERIENCE OF ECONOMIC POTENTIAL EVALUATION OF THE REGIONS AND THE POSSIBILITY OF ITS APPLICATION IN UZBEKISTAN

The article investigates various approaches, foreign experiences, and practices in assessing the economic potential of regions. A comparative analysis of methods for assessing economic potential was carried out and the possibilities of their use in Uzbekistan were studied.

Key words: economic potential, economic potential index, methods of assessing economic potential, assessment factors, assessment models.

Кириш.

Барқарор иқтисодий ўсишни таъминлашда мавжуд барча омилларидан самарали фойдаланиш муҳим ҳисобланади. Мамлакатнинг иқтисодий салоҳияти том маънода ушбу омилларнинг ўзагини ташкил этади. Шу боис иқтисодий ўсиш даражаси ва имкониятлари кўп жиҳатдан иқтисодий салоҳиятнинг миллий иқтисодиётнинг барча даража (микро, мезо ва макро даража) ларидаги ҳолатига боғлиқ бўлади. Иқтисодиётни ривожлантириш ва барқарор иқтисодий ўсишга эришишга қаратилган стратегик дастур ва режалар бевосита мамлакат иқтисодий салоҳияти, унинг хусусиятлари, ҳозирги ҳолати, келажак имкониятларига асосланиб ишлаб чиқилади. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 28 январдаги "2022 – 2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси тўғрисида"ги¹ ПФ-60-сонли фармонида вилоят, туман ва шаҳарларни комплекс ва мутаносиб ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш, уларнинг мавжуд ижтимоий-иқтисодий салоҳиятидан самарали ва оптимал фойдаланиш масалалари иқтисодиётни ривожлантириш ва либераллаштиришнинг устувор йўналишлари сифатида белгилаб қўйилган.

Минтақа имкониятлари, ресурслар ва улардан самарали фойдаланиш даражасини аниқлаш, стратегик вазифаларга эришиш йўналишларини ўзида мужассамлаштирган ҳудудий ривожланиш дастурлари ишлаб чиқиша мавжуд ва келажакдаги салоҳиятни ҳисобга олиш ва уни ривожлантириш муҳим ҳисобланади. Шунинг учун ҳудудлар салоҳиятини баҳолаш долзарб масалалардан биридир.

Илмий муаммонинг қўйилиши.

Амалга оширилган илмий адабиёт таҳлили шуни кўрсатдики, минтақа иқтисодий салоҳиятини баҳолаш бўйча бой хорижий тажриба тўплланган бўлиб, баҳолаш методологияси бўйича турлича қарашлар шаклланган. Жумладан, С. Черницкий минтақа иқтисодий салоҳиятини баҳолашда 12 та кўрсаткични таклиф қилган (яҳоли жон бошига ялпи ҳудудий маҳсулот, асосий капиталга инвести-

¹ Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 28 январдаги "2022 – 2026 йилларга мўлжалланган янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси тўғрисида"ги ПФ-60-сонли фармони <https://lex.uz/docs/5841063>

циялар, ташқи ва чакана савдо айланмаси, молиявий таъминланганлик даражаси, кичик тадбиркорлиқда бандлик даражаси, ишсизлик даражаси, аҳоли даромадлари, қашшоқлик даражаси, асосий фондлар амортизацияси, автомобиль йўлларининг зичлиги, ижтимоий инфратузилма даражаси)².

Е. Андриanova ва Г. Коновалова ҳудудий дастурларни ишлаб чиқиша фойдаланиш мақсадида олиб борган тадқиқотларида иқтисодий салоҳиятни баҳолашнинг интеграл усулидан фойдаланишган ҳамда молиявий, ижтимоий-демографик салоҳиятни баҳолашга алоҳида эътибор қаратишган³. Бундан ташқари қатор хорижлик олимлар, шу жумладан Е. Жоглина, С. Казанцев, Л. Симкив ва бошқалар ушбу йўналишда тадқиқотлар олиб боришган⁴.

Кўплаб тадқиқотлар амалга оширилганлигига қарамай, ушбу йўналишда илмий жиҳатдан ҳал бўлиши лозим қатор муаммолар мавжуд. Жумладан ҳудудлар иқтисодий салоҳиятини баҳолаш бўйича мавжуд турли ёндашувлар, хориж тажрибаси ва амалиётни илмий тадқиқ қилиш – соҳадаги мавжуд муаммоларни ҳал қилишга амалий ҳисса қўшиши аниқ. Бунда мавжуд турли баҳолаш усулларини қиёсий таққослаган холда, уларнинг энг мақбулларини Ўзбекистон шароитига мослаган холда фойдаланиш имкониятлари кенгайтиради.

² Черницкий С.В. Комплексная методика оценки экономического потенциала регионов. Журнал «Историческая и социально-образовательная мысль». 2014, № 5(27). С. 208-2013.

³ Андриanova Е.В., Коновалова Л.В. Оценка потенциала региона как основа формирования программ социально-экономического развития в условиях глобализации. Журнал «Российское предпринимательство». 2015, № 3(273). С. 381-388.

⁴ Жоглина Е.В. Методические подходы к оценке экономического потенциала региона. Журнал «Экономический вестник российского государственного университета». 2008, том 6, № 1. С. 128-131.; Казанцев С.В. Сравнительный анализ потенциала и эффективности экономики регионов. Журнал «Эко». 2002, № 7.; Симкив Л.Е. Стратегические приоритеты региональной экономической политики в контексте детерминант экономического роста. Журнал «Бизнес информ» Украина, №3, 2019. С. 96-101.; И.С.Глебова, С.С.Берман, Р.Р.Садырдинов, А.А.Воробьев, Ф.Т.Эгамбердиев, А.А.Каюмов, А.Т.Умаров, Н.Г.Муминов, Г.К.Жанназарова, А.Ю.Макушина. Социально-экономическое положение территорий: международный опыт и перспективы развития. Коллективная монография – Казань: «Рокета», 2019. 276 стр.

1-жадвал. Иқтисодий салоҳият индекси¹

Иқтисодий салоҳият индекси	Ижро	Индекслар йұналиши	Субиндекслар (күрсаткичлар)
		Жон бошига ЯИМ индекси	
		Реал ЯИМ үсиш индекси	
		Бандлик үсиш индекси	
	Жозибадорлик	Мәхнат, товар ва хизматтар бозорини тартибда солинганлиги	
		Солиққа тортиш индекси	
		Коррупция даражаси	
		Бизнес юритиш индекси	
		Бозор ҳажми индекси	
		Инсон әрқинлиги индекси	
		Ялпи құшилған қиймат индекси	
		Хизмат күрсатышдаги бандлар улуши	
		Соғлиқни сақлаш тизимидағи бандлар улуши	
		ОТМлар сифати индекси	
	Рақобатбардошлик	Саноат таркиби салоҳияти	
		Рақобат қобилияты даражаси (минтақавий экспорт салоҳияти асосида)	

Тадқиқот методологияси.

Иқтисодий салоҳиятнинг күп томонламалығи сабабли уни баҳолашда ҳам құплада методлар мавжуд. Иқтисодий салоҳиятни баҳоловчи күрсаткичлар қуидаги методларға асосланыб ҳисобланади:

- әмпирік тадқиқотлар усули (масалан минтақа рақобатбардошлигини аниқлашга хизмат қилувчи тадқиқот);
- амалий статистик усул (масалан минтақа иқтисодий салоҳиятини таққослама ва нормаллаштирилған қийматларда ҳисоблаш);
- кластер таҳлили (тармоқ хусусиятидан келиб чиқып күрсаткичларни кластер гурұхларига ажратып ҳисоблаш).

Таҳлил ва натижалар.

Иқтисодий салоҳиятни баҳолаш ва шу орқали худудлар индексини шакллантириш бүйича ҳам қатор тадқиқотлар үтказилған. Жумладан, АҚШ штатлари иқтисодий салоҳиятини баҳолаш мақсадида "Штатлар ривожланиш картаси" (The Development Report Card for the States (DRC), Иқтисодий ҳамкорлик ва ривожланиш ташкилоти томонидан құлланиладын "Худудий капитал концепцияси", Европа Иттифоқи худудлари иқтисодий салоҳият индекси (Economic Potential

Index of European Regions) каби салоҳиятни аниқлашга хизмат қилувчи ёндашувлар мавжуд.

Иқтисодий салоҳиятни баҳолаш назария ва амалиёт бүйича түпланған хориж тажрибада кенг турдаги умумметодологик ёндашув ва алоҳида хусусият, минтақа ривожланиш даражаси, фойдаланыш самарадорлығы ва омиллар таъсири бүйича хусусий методологик ёндашувлар күзде тутилған. Бироқ барча мамлакатлар ва худудлар учун умумқабул қилинған ягона методологик ёндашув мавжуд әмас. Аксинча иқтисодий салоҳиятни баҳолашда құлланиладын айрим методлар бирбiriдан кескін фарқ қиласы. Шу боис иқтисодий салоҳиятни баҳолаш бүйича түрли методларни құллашда түрли натижалар олиш билан боғлиқ мұаммолар мавжуд.

Хориж тажрибасига асосан иқтисодий салоҳиятни баҳолашнинг қуидаги кенг құлланиладын методларини келтириш мүмкін²:

- ресурс бүйича комплекс баҳолаш;
- рейтинг усули;
- интеграл усули.

Европа мамлакатларида иқтисодий салоҳиятни баҳолашда "Иқтисодий салоҳият индекси"

² Н.К. Нурланова, А.К. Омаров / Методология оценки экономического потенциала приграничных районов и рекомендации по его использованию. Экономика: стратегия и практика, № 2 (15), 2020 г. / 23-37

¹ https://www.bak-economics.com/fileadmin/documents/reports/BAK_Economics_EPI_Report.pdf

2- жадвал. Европа мамлакатлари шаҳарларининг Минтақавий иқтисодий салоҳият индекси¹ (2020 йил)¹

Ўрин	Худуд	Иқтисодий салоҳият индекси	Ижро индекси		Жозибадорлик индекси		Рақобатбардошлик индекси	
1	Базель (Швейцария)	116	4	114	3	109	1	124
2	Женева (Швейцария)	115	2	122	2	108	9	116
3	Лондон (Буюк Британия)	113	6	113	4	107	2	119
4	Цюрих (Швейцария)	112	3	111	1	111	5	113
5	Стогольм (Швеция)	110	9	110	13	104	3	116
6	Осло (Норвегия)	108	10	110	18	103	10	111
7	Мюнхен (Германия)	108	8	111	15	104	13	109
8	Копенгаген (Дания)	107	28	102	5	106	6	113
9	Париж (Франция)	107	12	109	48	100	8	112
10	Прага (Чехия)	107	11	109	37	102	14	108

кўрсаткичидан фойдаланилади². Мазкур кўрсаткич уч ўлчам орқали аниқланади: 1) натижা индекси ўлчами; 2) жозибадорлик индекси ўлчами 3) рақобатбардошлик индекси ўлчами.

Иқтисодий салоҳиятни баҳолашнинг мазкур методида юқорида келтирилган уч индекс ва барча субиндекслар бир хил усуlda нормага келтирилади. Нормага келтирилиш қуидагича амалга оширилади. Дастреб барча ўзгарувчилар бўйича индекс миқдорлари аниқланади ва унинг ўртачаси ҳисобланади. Бу ўрта қиймат 100га teng деб олинади. Кейинги босқичда тегишли индекслар қатори учун ўртача четлашибиши миқдори ҳисоблаб чиқлади. Четлашибининг нормалашган қиймати эса 10га teng деб олинади.

Ўртачани ҳисоблашда формула 1-дан фойдаланилади:

$$\bar{x} = \frac{\sum_{i=1}^n x_i \cdot f_i}{\sum_{i=1}^n f_i} \quad (1)$$

Ўрта қийматдан фойдаланиб, олинган натижаларни формула 2 орқали нормага келтирилади:

$$\overline{\overline{x}}_n = \frac{100 \cdot \bar{x}_n}{\bar{x}} \quad (2)$$

Иқтисодий салоҳиятни баҳолашнинг амалиётда қўлланиладиган методларидан бири В.Леонтьевнинг “харажат-ишлаб чиқариш” жараён модели элементлари ўртасида умумий иқтисодий салоҳиятнинг таркибий қисмларини тақсимлаб

ҳисоблашга асосланади. Мазкур модел жараёнлари тўрт қисмдан: харажат, ишлаб чиқариш, бошқариш ва амалга ошириш механизмидан иборат. Қуидаги чизмада иқтисодий салоҳиятнинг таркибий турларининг юқорида келтирилган жараёнлар кесимидағи тақсимоти келтирилган.

Чизма 2да келтирилган ImP – инновацион бошқарув салоҳияти, OP – ташкилий салоҳият, SP – ижтимоий салоҳият, MP – маркетинг салоҳияти, GP – бошқарув салоҳияти, RP – ресурс салоҳияти, LP – меҳнат салоҳияти, PP – ишлаб чиқариш салоҳияти, IP – инвестицион салоҳият, InP – инновацион салоҳиятни англатади.

Бу метод функционал баҳолаш методи ҳисобланиб, унинг асосида минтақа умумий салоҳиятини баҳолашда таркибий потенциаллар (салоҳият) декомпозициясидан ва улар вазнидан фойдаланиш ётади. Яъни умумий салоҳият таркибий салоҳиятларнинг функцияси сифатида аниқланади ва умумий Формула 3 орқали ифодаланади:

$$P_t = f(p_t, w_t) \quad (3)$$

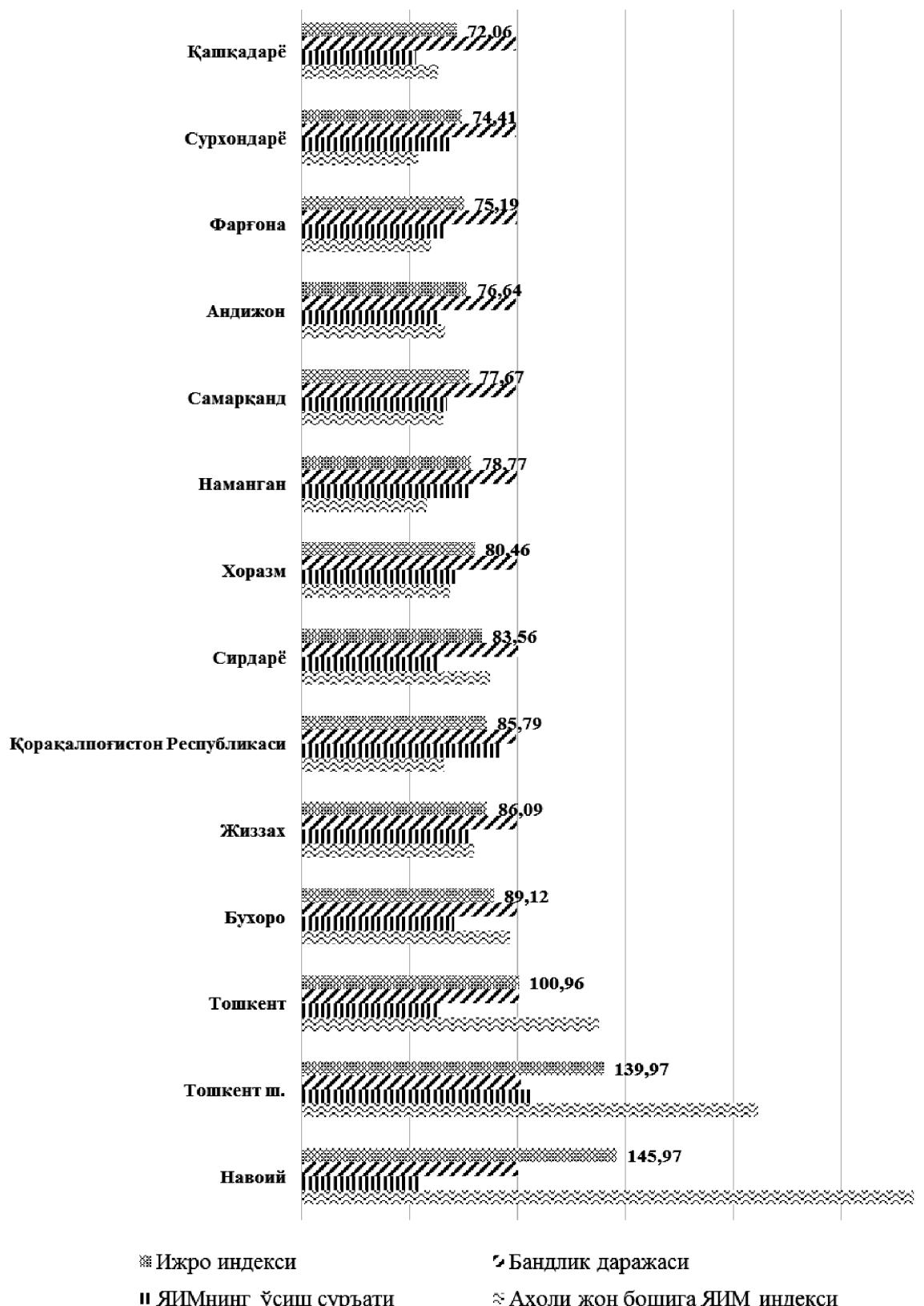
Бу ерда p_t -таркибий салоҳият, w_t -унинг вазни

Формула Зни “харажат-ишлаб чиқариш” жараён модели бўйича ажратиб ҳисобланиши иқтисодий салоҳиятни баҳолашда янада аниқроқ натижага эришиш имконини беради.

$$P_e = P_c + P_g + P_m = \\ = P_c + \frac{\sum_{i=1}^n w_{G_i} p_{G_i}}{\sum_{i=1}^n w_{G_i}} + \frac{\sum_{i=1}^n w_{M_i} p_{M_i}}{\sum_{i=1}^n w_{M_i}} \quad (4)$$

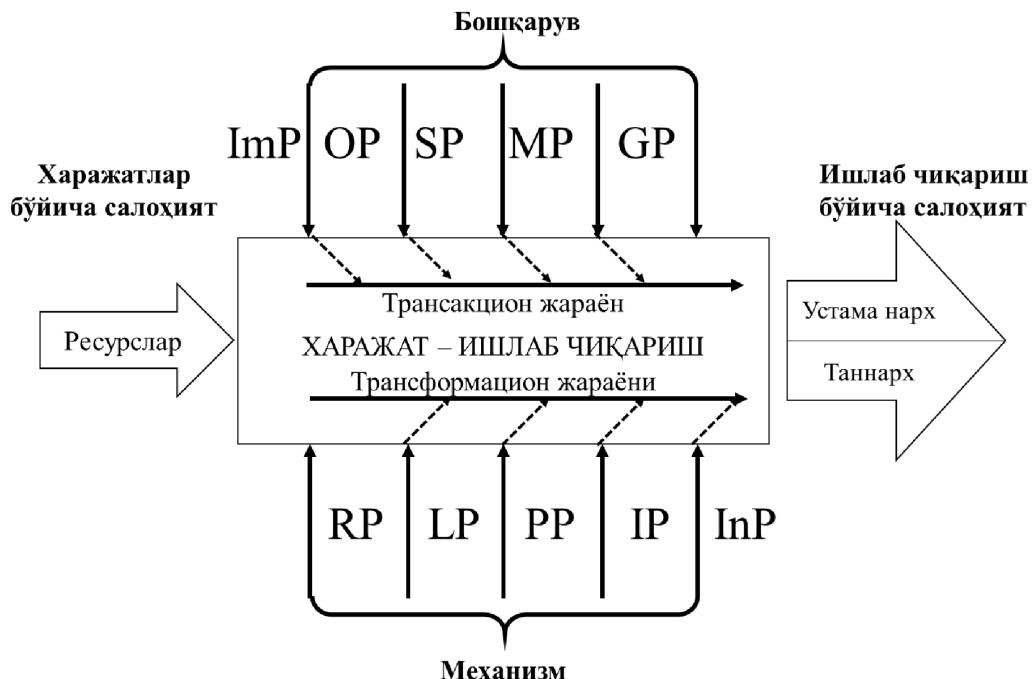
¹ <https://www.bak-economics.com/leistungen/regionalanalyse>

² https://www.bak-economics.com/fileadmin/documents/BAK_Economics_EPI_Report.pdf

Чизма 1. Ўзбекистон ҳудудларининг ижро (performance) индекси (2021 йил)¹.

¹ Давлат Статистика қўмитаси маълумотлари (<https://stat.uz/uz/rasmiy-statistika/national-accounts-2>) асосида муаллиф томонидан ҳисобланди.

Чизма 2. “Харажат-ишлаб чиқариш” жараён модели бўйича иқтисодий салоҳиятни баҳолаш схемаси¹.

Формула 4да P_e – иқтисодий салоҳият, P_c – харажатлар, P_g – бошқарув салоҳияти, P_m – механизм салоҳияти, w – салоҳият вазнини, r – салоҳият каталигини англатади.

Иқтисодий салоҳиятни баҳолашнинг ушбу методининг ўзига хос жиҳатлари қуйидагиларда намоён бўлади:

- иқтисодий фаолиятнинг жараён сифатида қаралиши уни харажатларнинг ишлаб чиқариш натижаларига айланиш жараёнини механизмлар орқали бошқарувини баҳолаш имконини беради;
- иқтисодий салоҳиятнинг турли таркибий элементларга декомпозицияланиб ўрганилиши мамлакат иқтисодий салоҳиятни таркибини аниқроқ баҳолаш имконини яратади;
- мазкур усулдаги иқтисодий салоҳиятни баҳолаш МҲТ кўрсаткичлари асосида ҳисобланиши маълумотлар олинишининг осон ва кам харажатлигини таъминлайди;
- иқтисодиёт ёпиқ тизим сифатида қаралади, яъни оқимларнинг доиравий ҳаракатига асосланади;
- доиравий оқим моделидаги барча элеменлар бир-бири билан товар-молиявий оқимлар орқали боғланган, уларда сақланиш ва энтропия қонуни амал қиласди.

¹ Чаленко А.Ю. Методика определения экономического потенциала // Экономика Украины. – 2013. – №. 8. – С. 40-54.

Хулоса ва таклифлар.

Иқтисодий салоҳиятни баҳолашнинг хориж тажрибасига таҳлилли хулоса сифатида уларни қуидагича таснифлаш имконини берди.

Тадқиқотларнинг кўрсатишича, иқтисодий салоҳиятни баҳолашнинг энг самарали ва сифатли методларидан бири бу барқарор иқтисодий ўсишни таъминлашга хизмат қилувчи омил моделли методидир. Унга кўра минтақанинг иқтисодий салоҳияти кўплаб омиллардан ташкил топган тизимнинг мавжуд ва захирадаги ресурслардан иқтисодий ривожланиши таъминлашда фойдаланиш хусусиятини англатади². Иқтисодий салоҳиятни омилли метод бўйича ҳисоблашда 3-чизмада келтирилган омиллардан фойдаланиш таклиф этилади.

Ушбу метод бўйича минтаقا иқтисодий салоҳияти инвестицион, молиявий, хўжалик, меҳнат, бозор ва инновацион омиллар йиғиндиси сифатида қаралади. Ҳар бир омил гурӯҳи 5 формула орқали ҳисобланадиган хусусий кўрсаткичлардан ташкил топади:

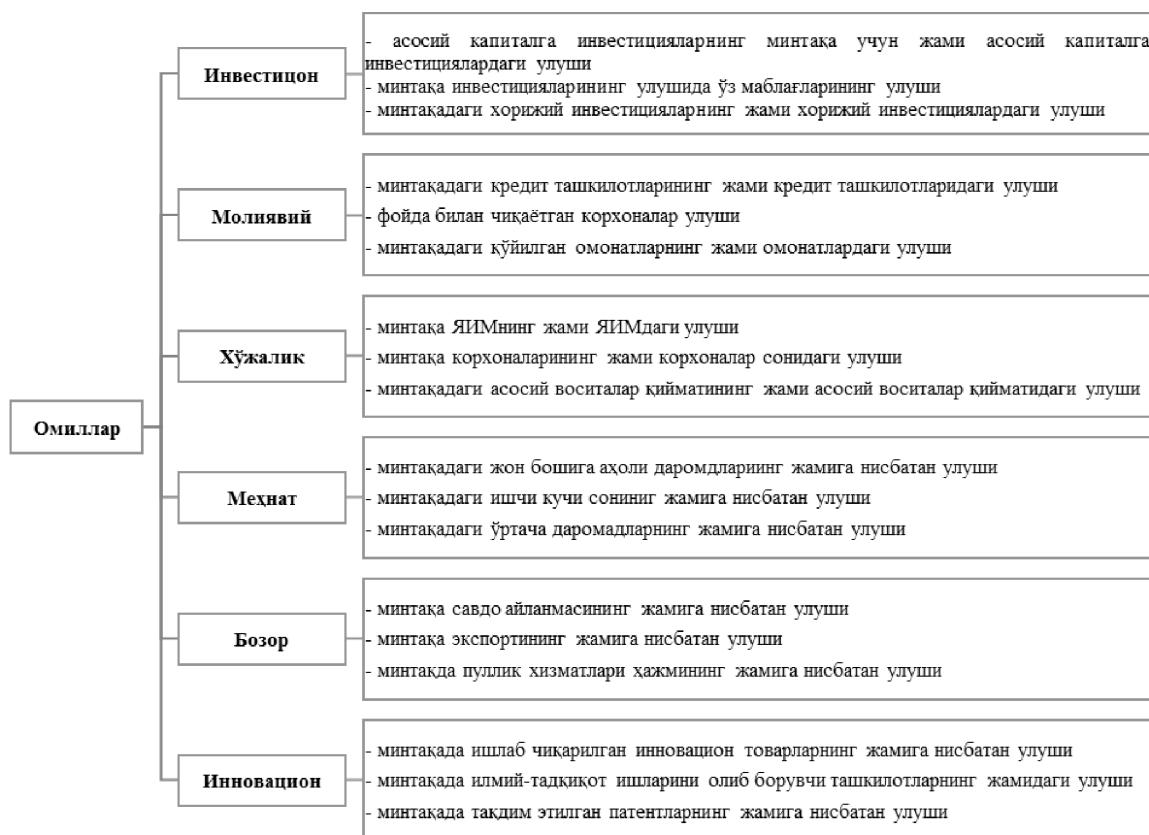
$$W_i = \frac{s_i}{s} \quad (5)$$

² Кондратьева М. Н., Рогова Т. Н., Баландина Е. В. Сравнительная оценка и определение экономического потенциала региона //Региональная экономика: теория и практика. – 2017. – Т. 15. – №. 2 (437).

3-жадвал. Иқтисодий салоҳиятни баҳолаш бўйича гуруҳланиши ва таснифи¹

Гуруҳлаш белгиси	Салоҳиятни баҳолаш таснифи
Баҳолаш моделига кўра	<ul style="list-style-type: none"> - Ресурс-захира модели - Тадбиркорлик-ишлаб чиқариш модели
Баҳолаш моҳиятига кўра	<ul style="list-style-type: none"> - Мутлақ баҳолаш - Таркибий баҳолаш
Баҳолаш усулига кўра	<ul style="list-style-type: none"> - Миқдорий баҳолаш - Сифат-эксперт баҳолаш
Баҳолаш методига кўра	<ul style="list-style-type: none"> - Интеграл баҳолаш - Вазнли баҳолаш - Комплекс баҳолаш
Баҳолаш кўрсаткичларига кўра	<ul style="list-style-type: none"> - Моддий катталиқда баҳолаш - Қиймат катталиқда баҳолаш
Баҳолаш йўналишига кўра	<ul style="list-style-type: none"> - Ички баҳолаш - Ташқи баҳолаш
Баҳолаш мақсадига кўра	<ul style="list-style-type: none"> - Рақобатбордошлиқ даражасини аниқлаш - Муаммоли нуқталарни аниқлаш
Баҳолаш натижаларини кўллаш бўйича	<ul style="list-style-type: none"> - Кредит жозибадорлиги нуқтаи назардан - Давлат томонидан қўллаб-кувватлаш лойиқлиги нуқтаи назардан - Ривожланишни бошқаришга ёндашув нуқтаи назардан

3-чизма. Иқтисодий салоҳиятни баҳолашнинг омилли кўрсаткичлари².

¹ Адабиётлар таҳлили асосида муаллиф томонидан тузилди.

² Адабиётлар таҳлили асосида муаллиф томонидан такомиллаштирилди.

Бу ерда W_i – хусусий салоҳият кўрсаткичнинг i минтақа учун миқдори, S_i – мос омил кўрсаткичнинг минтақа учун миқдори, S – мос омил кўрсаткичнинг мамлакат учун жами миқдори. Якунида барча омиллар учун ҳисобланган хусусий кўрсаткичлар жамланиб, иқтисодий салоҳият баҳоланади:

$$P_i = I_i + F_i + H_i + L_i + M_i + In_i \quad (6)$$

P_i – i минтақанинг умумий иқтисодий салоҳияти, I_i – инвестицион салоҳият, F_i – молиявий салоҳият, H_i – хўжалик салоҳияти, L_i – меҳнат салоҳияти, M_i – бозор салоҳияти, In_i – инновацион салоҳият.

Минтақа иқтисодий салоҳиятини омилли методидаги хусусий кўрсаткичлар статистика қўмитаси ва агентликлари маълумотлари асосида З-чизма асосида ҳисобланади ва улар умумлаштирилиб минтақанинг умуммамлакат миёсидағи рейтинги аниқланиши мумкин.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 28 январдаги “2022 – 2026 йилларга мўлжалланган янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси тўғрисида”ги ПФ-60-сонли фармони <https://lex.uz/docs/5841063>
2. Черницкий С.В. Комплексная методика оценки экономического потенциала регионов. Журнал «Историческая и социально-образовательная мысль». 2014, № 5(27). С. 208-2013.
3. Андриanova Е.В., Коновалова Л.В. Оценка потенциала региона как основа формирования программ социально-экономического развития в условиях глобализации. Журнал «Российское предпринимательство». 2015, № 3(273). С. 381-388.
4. Жоглина Е.В. Методические подходы к оценке экономического потенциала региона. Журнал «Экономический вестник российского государственного университета». 2008, том 6, № 1. С. 128-131.
5. Казанцев С.В. Сравнительный анализ потенциала и эффективности экономики регионов. Журнал «Эко». 2002, № 7.
6. Симкив Л.Е. Стратегические приоритеты региональной экономической политики в контексте детерминант экономического роста. Журнал «Бизнес информ» Украина, №3, 2019. С. 96-101.
7. И.С.Глебова, С.С.Берман, Р.Р.Садыртдинов, А.А.Воробьев, Ф.Т.Эгамбердиев, А.А.Каюмов, А.Т.Умаров, Н.Г.Муминов, Г.К. Жанназарова, А.Ю.Макушина. Социально-экономическое положение территорий: международный опыт и перспективы развития. Коллективная монография – Казань: «Рокета», 2019. 276 стр.
8. Н.К. Нуранова, А.К. Омаров / Методология оценки экономического потенциала приграничных районов и рекомендации по его использованию Экономика: стратегия и практика, № 2 (15), 2020 г. / 23-37
9. Чаленко А. Ю. Методика определения экономического потенциала //Экономика Украины. – 2013. – №. 8. – С. 40-54.
10. Кондратьева М. Н., Рогова Т. Н., Баландина Е. В. Сравнительная оценка и определение экономического потенциала региона //Региональная экономика: теория и практика. – 2017. – Т. 15. – №. 2 (437).
11. https://www.bak-economics.com/fileadmin/documents/reports/BAK_Economics_EPI_Report.pdf
12. <https://www.bak-economics.com/leistungen/regionalanalyse>
13. <https://stat.uz/uz>